

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**О Н О В Л Е Н Н Я З М І С Т У , Ф О Р М Т А
М Е Т О Д І В Н А В Ч А Н Н Я І В И Х О В А Н Н Я
В З А К Л А Д А Х О С В І Т И**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 14

Заснований в 1996 році

Рівне – 2001

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 378

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць:

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 14. — Рівне, РДГУ, 2001 р. — 154 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії та історії педагогіки, дидактики, методики навчання, виховання і розвитку дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, учителів, викладачів та студентів педагогічних університетів, інститутів та коледжів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН

Мітюров Борис Никифорович (Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент АПН України **Бех Іван Дмитрович**

(Інститут проблем виховання АПН України);

доктор педагогічних наук, професор **Будний Богдан Євгенович**

(Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

кандидат педагогічних наук, професор **Воробйов Анатолій Миколайович**

(заступник головного редактора, Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України **Дем'янчук Анатолій Степанович**

(Рівненський економіко-гуманітарний інститут);

доктор педагогічних наук, професор **Коваль Ганна Петрівна**

(Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор педагогічних наук, професор **Лисенко Неля Василівна**

(Прикарпатський педагогічний університет ім. В. Стефаника);

доктор педагогічних наук, професор **Лісова Світлана Валеріївна**

(Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор педагогічних наук, професор **Павлютенков Євген Михайлович**

(Запорізький обласний інститут удосконалення вчителів)

доктор психологічних наук, професор **Пасічник Ігор Демидович**

(Університет "Острозька Академія");

кандидат педагогічних наук, професор **Поніманська Тамара Іллівна**

(Рівненський державний гуманітарний університет)

доктор психологічних наук, професор **Савчин Мирослав Васильович**

(Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

доктор психологічних наук, професор, дійсний член МАПН **Сергєєв Олександр Васильович**

(Запорізький державний університет)

доктор педагогічних наук, професор **Сметанський Микола Іванович**

(Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського);

доктор педагогічних наук, професор **Терещук Григорій Васильович**

(Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН **Тищук Віталій Іванович**

(Рівненський державний гуманітарний університет);

кандидат педагогічних наук, професор **Янцур Микола Сергійович**

(заступник головного редактора, відповідальний секретар, Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету

(протокол № 8 від 30.03.2001 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10.2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31.

Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 06 — 5.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2001

ПЕРЕДМОВА

ПРЕВЕНТИВНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ СІЛЬСЬКОЇ ШКОЛИ В ПОЗАУРОЧНИЙ ЧАС

У системі психолого-педагогічних досліджень проблема превентивності завжди була і є пріоритетною. Нерозв'язані соціально-економічні проблеми, які накопичилися в нашому суспільстві протягом останніх років, негативно вплинули на моральну поведінку підростаючого покоління. У шкільному середовищі проявляються такі явища, як бездуховність, байдужість, моральна глухота, дефіцит доброти, милосердя, співчуття, толерантності тощо.

В своїй практичній діяльності педагогічні колективи враховують особливості і специфіку сільської місцевості; потребу у формуванні нової людини, здатної реально побудувати нове життя в селі, працювати в умовах ринкової економіки. Головним своїм завданням вони вбачають – виховання у школярів любові до рідної землі, села, активної життєвої позиції, соціальної відповідальності, формування імунітету особистості до негативних впливів соціального оточення.

Аналіз і практика роботи сучасної сільської школи показують, що в системі превентивної освіти і виховання учнів різних вікових груп існують невирішені проблеми. Це перш за все, запізніле громадянське становлення, прояв споживацької психології, девіантної поведінки, втрата духовних орієнтирів, девальвація загальнолюдських цінностей, наявність шкідливих звичок.

Все це пояснюється недостатнім рівнем превентивного виховання, зміст і методи якого не завжди відповідають інтересам, віковим особливостям школярів, рівню їх вихованості і розвитку. Не забезпечується системно-гуманний підхід, немає гнучкості та оперативності у реагуванні на вимоги часу. Продовжується авторитарно-адміністративний підхід до дитини, стихійність і безсистемність, що веде до планування багаточисельних заходів, їх дублювання, заорганізованості. Існують певні протиріччя між об'єктивною необхідністю здійснення педагогами профілактики девіантної поведінки школярів, з одного боку, і недостатньою їх підготовленістю, з іншого. Учителі загальноосвітніх шкіл потребують науково обґрунтованої допомоги.

Приведення превентивного виховання у сільській школі у повну відповідність з вимогами Конституції України, національної програми патріотичного виховання населення, формування здорового способу життя, розвитку духовності та моральних засад суспільства є одним із суттєвих факторів успішного розвитку сучасного села, так як готуючи своїх випускників соціально активними, відповідальними, чесними, милосердними, порядними, школа бере участь в соціально-політичному, економічному і духовному його житті.

З огляду на це, в системі досліджень науково-дослідної лабораторії інноваційних виховних технологій Рівненського державного гуманітарного університету визначено проблеми превентивного виховання. З метою теоретико-методологічного, наукового, психологічного, організаційно-педагогічного і методичного забезпечення дослідно-експериментальної роботи, наказом Міносвіти і науки України визначені експериментальні навчальні заклади: одним із них є Городищенська ЗОШ І-ІІІ ступенів Березнівського району Рівненської області.

У своїй практичній діяльності колектив школи основну увагу спрямував на вироблення нової філософії виховання, визначення шляхів підвищення педагогічної майстерності у здійсненні превентивної освіти і виховання, удосконалення традиційних та нетрадиційних форм, методів, побудову нових стратегій виховного процесу, розробку його інноваційних технологій.

Специфіка професійної діяльності учителя у превентивному вихованні визначається необхідністю корекції соціально-педагогічної ситуації розвитку життєдіяльності школярів, виявлення та глибокого аналізу деструктивних факторів, які зумовлюють девіантну поведінку неповнолітніх. Підґрунтям грамотної результативної корекційної роботи є діагностична спрямованість процесу превентивного виховання. Щоб з'ясувати та врахувати причини психічних механізмів відхилень у поведінці школярів, вивчити моральний клімат у колективі, наявність у школярів шкідливих звичок, нами проведено опитування 190 школярів (вікова категорія – 14-16 років: хлопці – 42%, дівчата – 58%). В процесі опитування нас цікавили такі питання: що найбільше ви цінуєте в людях?, чи займаєтесь спортом?, ваше ставлення до книги, колективу класу?, коли вперше почали вживати алкогольні напої і за яких обставин?, ваше ставлення до вживання нікотину, наркотиків і чи вживаєте

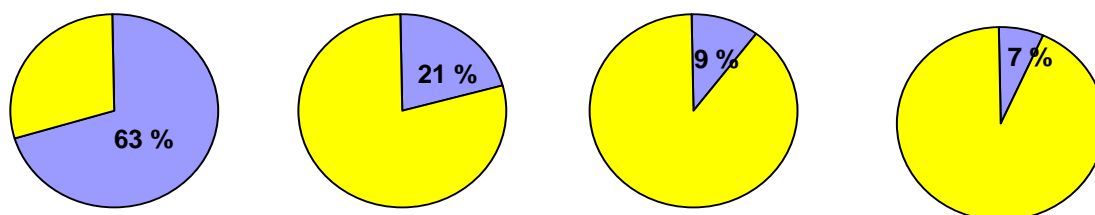
їх?, як проводите свій вільний час? та інші. Аналіз результатів дослідження показує, що учнівська молодь сільської школи не втратила потреби в духовному збагаченні, розширенні свого культурного кругозору, вивченні життя українського народу. Учні проявляють бажання активно займатися спортом, схильні до здорового способу життя. Так, 92% респондентів найбільше цінують в людях доброту, щирість, розум, вірність, мужність, красу, порядність; 52% регулярно займаються спортом, 41% – іноді; люблять читати книги і користуються бібліотекою – 59%, в той час як міські школярі – лише 18%; 65% - негативно ставляться до вживання алкоголю і не вживають його, в той час 54% анкетованих вперше скуштували спиртні напої з друзями і 4,5% - з батьками. Причиною пристрасті до паління респонденти називають вплив і приклад друзів, певні життєві негаразди. Ставлення до тих, хто палить, у 36% співчутливе, у 43% - негативне, 8% - позитивне і 2% - байдуже. Хлопці вказують на те, що вони не поважають дівчат, які палять. До наркотиків всі респонденти ставляться зневажливо і вказують, що не вживали і не збираються їх вживати. Все ж тривожить проблема наявності шкідливих звичок у старшокласників (їх опитано 91 чоловік). Аналіз опитування показує, що палять 9% старшокласників, слабкі алкогольні напої вживають 6,5%, міцні – 7%.

Особливої уваги потребує процес становлення моральної самосвідомості підлітків, оскільки вони є чутливими до змін у довкіллі. Підлітковий вік характеризується відкриттям духовного “Я” і пов’язаний з формуванням у них різноманітних уявлень про себе, а саме нової позиції сприймання, здійснення пошуку ідеалів.

Відповіді на питання: як ви проводите свій вільний час? – викликають тривогу. Розглянемо їх на таблиці 1.

Як бачимо, переважна більшість підлітків (63%) свій вільний час проводить біля екранів телевізорів, 21% - віддає перевагу спілкуванню з однолітками, лише 9% - з батьками і 7% - читанню книг. Це пояснюється недостатнім рівнем організації вільного часу школярів з боку учителів, відсутністю допомоги у виборі підлітками різноманітних форм і видів діяльності, особливо організації здорового способу життя, фізкультурно-оздоровчої діяльності.

Зведені дані відповідей
(в % відношенні до опитуваних.)

Телепередачі**З однолітками****З батьками****Читання книг**

Незважаючи на те, що проблема поширення наркоманії, алкоголізму і паління у підлітковому та молодіжному середовищі стає більш гострою, наше дослідження, проведене серед сільських школярів, дало більш позитивні результати у порівнянні із відповідями міських школярів.

Аналіз практики роботи школи показує, що серед учнів все більше стає “важковиховуваних”. Тому у цілісній системі діяльності педагогічного колективу значну роль відіграє правова освіта. Як показують дослідження, основним джерелом знань законів України учні називають уроки правознавства (75%), телеканал “Право” (УТ-2) – 27%. До здійснення виховного процесу залучаються працівники правоохоронних органів. У спілкуванні з ними учні збагачують свої знання з кримінального права, у них формуються правові переконання. Однак, дослідження показують, що така робота недостатньо впливає на підвищення ефективності процесу превентивного виховання, число негативних явищ серед школярів не зменшується. Тому програмою нашої дослідно-експериментальної роботи передбачено побудову такої моделі виховного процесу, яка відповідає загальнолюдським та національним цінностям, інтересам особистості, суспільства, держави. Вона спрямована на забезпечення соціально-психологічної діяльності, педагогічно зорієнтованої на протидію втягування дітей та молоді у негативні ситуації – стимулювання школярів до здорового способу життя і соціальної орієнтації, науково-методичне забезпечення виховного процесу.

Перехід на нову парадигму превентивного виховання дозволив внести зміни в організацію і зміст навчально-виховного процесу, використати прогресивні концепції, запровадити проблемно-пошукові методи, досягнення психолого-педагогічних наук на основі гуманізації середовища, в якому перебувають діти і молодь. Цьому сприяла концепція превентивного виховання, розроблена Науково-методичним центром превентивного виховання АПН України, якою надається свобода в розробці інноваційних технологій, варіативності змісту, форм і методів педагогічного процесу.

Дослідження показують, що найбільш ефективною є така структурно-логічна модель процесу превентивного виховання в школі, яка передбачає чітку постановку мети, завдань, визначення основних педагогічних умов та шляхів підвищення його ефективності. Так, основна мета педагогічного колективу Городищенської ЗОШ I-III ступенів є формування громадянської і соціальної відповідальності учнів, імунітету до негативних впливів соціального оточення. Завдання – створити умови для формування позитивних якостей особистості в процесі різноманітних видів діяльності, що сприяють інтелектуальному, моральному і фізичному розвитку; сприяти валеологізації навчально-виховного процесу, виробленню навичок охорони власного життя та здоров'я та інші. Основними педагогічними умовами та шляхами підвищення ефективності виховної роботи є: впровадження досягнень вітчизняної і світової педагогічної, психологічної науки, інноваційних технологій превентивного виховання; системно-цільове планування та проектування виховуючих стосунків учнів і учителів в системі різних видів діяльності; інтеграція сімейно-шкільного виховання; науково-методичне забезпечення навчально-виховного процесу.

У змісті використовується базовий і варіативний компоненти. Базовий – Державна програма патріотичного виховання населення, формування здорового способу життя, розвитку духовності та зміцнення моральних засад суспільства; державні програми боротьби із злочинністю та профілактики наркоманії, СНІДу; державно-нормативні документи про освіту і виховання. Варіативний – цільова творча програма “Краяни”, авторські програми факультативів, гуртків, спецгуртків.

Оновлення парадигми превентивного виховання передбачає, перш за все, перебудову його організаційних структур і роботи органів учнівського управління. Нами розроблена організаційно-

функціональна структура превентивного виховання. Вона передбачає об'єднання зусиль всіх соціальних інститутів виховання у процесі становлення і розвитку особистості, єдності когнітивного, процесуального та поведінкового її компонентів.

Педагогічна рада, учнівський та батьківський комітети, ради координаторів профілактики правопорушень визначають пріоритетні напрями та організаційно-педагогічні форми роботи.

Діяльність шкільної служби соціально-правового захисту учнів відрізняє Городищенську ЗОШ від інших навчальних закладів Рівненщини. Для учнів молодшого шкільного віку передбачені заняття шкіл “Ввічливості”, “Гарної поведінки”, для підлітків – “Народної деонтології”.

Старшокласники (8-9 кл.) беруть участь в проведенні занять спецкурсів “Правознавства”, факультативів “Основи християнської етики”, кінолекторію “Молодь і закон”, учні 10-11 класів опановують програми спецкурсів “Філософське осмислення кохання”, “Психологія взаємовідносин”, “Мистецтво жити і кохати”, “Етика і психологія сімейного життя” та працюють в лекторії “Створи себе сам”.

Протирецидивна профілактика ведеться з учнями, які стоять на внутрішньошкільному обліку. За кожним з них закріпленій громадський вихователь. Разом з класним керівником він веде щоденник спостережень, де фіксуються зміни в характері і поведінці учня, схильного до правопорушень. У цьому щоденнику розкривається наступне: загальні відомості про учня та його сім'ю; розвиток особистості та стан здоров'я; проблеми навчання і виховання; індивідуально-психологічні особливості учня, риси характеру, тип темпераменту, здібності; ознаки педагогічної занедбаності; ставлення до справ у класі і школі; навчання та рівень сформованості навичок самостійного здобуття знань; роль учня в колективі. Така організація роботи, спостереження та аналіз дають змогу прослідковувати позитивні і негативні тенденції у розвитку особистості протягом всього перебування учня в школі, надають можливість застосовувати ефективні засоби виховного впливу, допомагають знайти шляхи корекційної і розвиваючої роботи з “важким учнем”.

Зважаючи на те, що превентивне виховання – складний, динамічний і багатогранний процес, який проходить під впливом не тільки об'єктивних, але й суб'єктивних факторів, ми в організаційно-педагогічній роботі максимально використовували особистісно-діяльнісний підхід. Його реалізація сприяла змістовній роботі шкільних Центрів: “Обов'язок”, “Інтелект”, “Здоров'я”, “Умільці”, “Дозвілля”, “Еколог”, “Дивосвіт” та дитячо-юнацького творчого об'єднання “Краяни”.

Організація життєдіяльності учнівських колективів будується на натуральному матеріалі, а цей матеріал – оточуюче життя. Психологи, які досліджують проблеми самопочуття дитини, підлітка, юнака, дівчини в громадській організації, стверджують, що їх робота повинна співпадати з логікою розвитку особистості, задовільняти її інтереси, запити, потреби. Оновлюючи зміст превентивного виховання в школі, педагоги і учні створили дитячо-юнацьке об'єднання “Краяни”. Розглянемо його структуру на табл. 2.

Свою діяльність дитячо-юнацьке об'єднання буде на гуманістичних засадах, а саме: в центр уваги ставиться особистість учня, розглядається як суб'єкт виховання; йде пошук оптимальних активних форм роботи, спрямованих на виховання людяності, милосердя, доброти; опора на позитивні риси учня, соціальний досвід, захоплення, інтереси, контакти школярів в нетрадиційному спілкуванні; визначення ролі кожного в реалізації завдань і змісту роботи об'єднання, оцінці його діяльності; орієнтація на встановлення глибоко гуманних стосунків з ровесниками і дорослими внутрі об'єднання і поза ним.

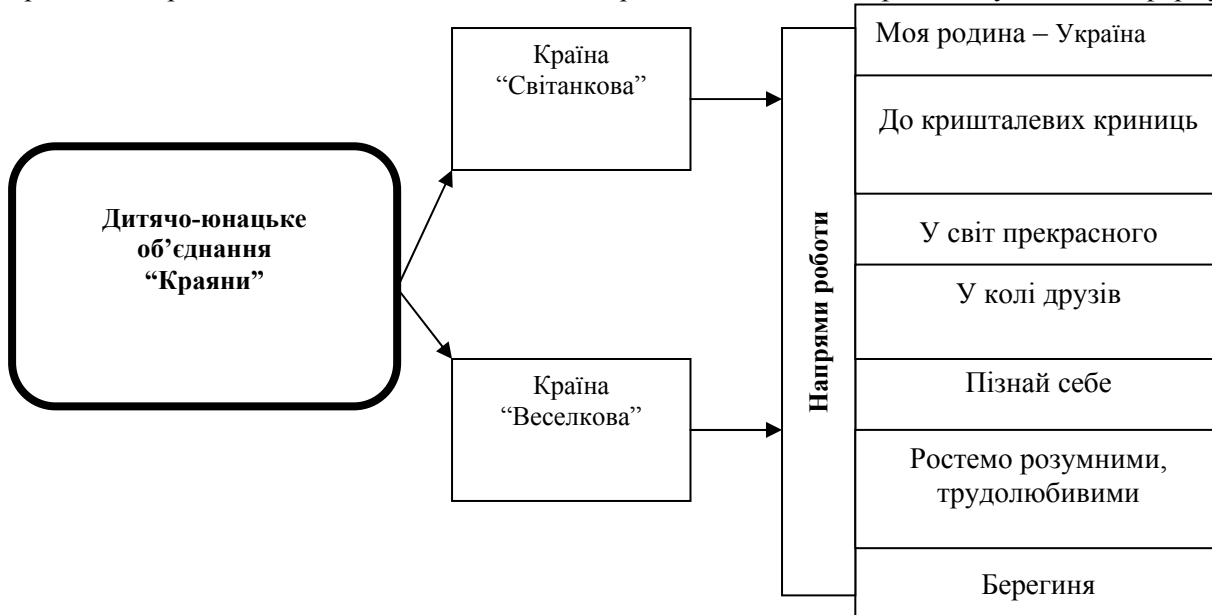
Таке оновлення життя учнів дозволяє їм оволодіти соціальним досвідом, нормами та етикою спілкування у колективі, брати участь в різних справах.

Таблиця 2

**Структура дитячо-юнацького об'єднання “Краяни”
Городищенської ЗОШ І-ІІІ ступенів**

Березнівського району Рівненської області

Як бачимо, педагоги і учні ведуть самостійний пошук оптимальних рішень в реалізації проблеми превентивного виховання. Вони працюють над: створенням умов для формування

позитивних якостей особистості в процесі різноманітних видів діяльності; вироблення стійкості школярів до негативних впливів; розвитком інтелектуальної, емоційно-почуттєвої сфери особистості; валеологізацією навчально-виховного процесу, стимулюванням неповнолітніх до здорового способу життя і позитивної орієнтації, охорони власного життя та здоров'я; виробленням інтегрованих міждисциплінарних підходів у вивченні природничо-математичних та суспільно-гуманітарних дисциплін; науково-методичним забезпеченням процесу превентивного виховання.

Немає сумнівів, що без повноцінної превентивної освіти і виховання молодь не зможе брати активну участь у будівництві нового життя. Знання законів України, розвитку природи і суспільства є мотивом вибору визначеного способу своєї поведінки.

Учнівська молодь, оволодівши сучасними правовими знаннями, зуміє перетворити їх у живу практичну дію. Цей процес складний і тут немає єдиного рецепту. Він вимагає розробки інноваційних технологій, що і є нашим головним завданням.

ЛІТЕРАТУРА

1. Національна програма патріотичного виховання населення, формування здорового способу життя, розвитку духовності та моральних засад суспільства. – К., 1999.
2. Концепція превентивного виховання. – К., 1998.

Одержано редакцією 26.12.2000.

УДК: 371. 040

Г. П. ПУСТОВІТ

ЕКОЛОГІЧНА ОСВІТА УЧНІВ У ПОЗАШКІЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ: ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНИЙ АСПЕКТ

Екологічна ситуація, що склалась на планеті сьогодні, поставила людство перед вирішенням цілого спектру проблем наукового, технічного, економічного і соціального характеру. Знайти ефективні засоби і шляхи захисту природного середовища від знищення - найважливіше загальнолюдське завдання. Нині зрозуміло всім, що необхідно зберегти природу не тільки як умову існування людини, але й як обов'язкову основу її гармонійного розвитку. Усвідомлення того, як діяльність людини призводить до фатальних змін у природі підтверджує, що гармонізація взаємодії людства з навколишнім середовищем не можлива лише завдяки вирішенню одних економічних чи

ЗМІСТ

Передмова	3
Бех І. Д. Особливості традиційного етапу розвитку педагогічної науки	5
Воробійов А. М. Психодіаностика міжособистісних відносин учнів молодшого шкільного віку засобами практичних методик (внутрішньосімейний аспект)	7
Поніманська Т. І. Завдання гуманістичного виховання дітей дошкільного віку	15
Бричок Б. П. Проблема мети виховання в контексті сьогодення	18
Дичківська І. М. Моделі духовного розвитку дитини в зарубіжних педагогічних теоріях	21
Маліновська Н. В. С.Ф.Русова про оволодіння скарбами рідної мови на основі засобів народної педагогіки	23
Горонаха Н. М. Ознайомлення дошкільнят з валеологічними властивостями рослин ...	25
Яниур Л. А., Джиган Н. М. Формування інтересу до зображувальної діяльності у дітей різновікової групи	28
Борова В. Є. Модель корегування вад звукової культури мовлення старших дошкільників	33
Квак О. В. Гра, як засіб формування орфоепічної правильності мовлення дітей дошкільного віку	36
Яниур М. С. Професійна орієнтація учнів початкової школи в процесі трудового навчання	39
Сілков В. В. Вимоги до системи вправ при особистісно-орієнтованому формуванні поняття числа у молодших школярів	44
Крутій В. А. В.О.Сухомлинський про активізацію навчальної діяльності молодших школярів	50
Леценко Г. П. Комунікативно-орієнтоване вивчення рідної мови в початкових класах ..	54
Бучак Н. В., Макогончук М. Г. До питання адаптаційних можливостей учнів	57
Шутяк В. Г., Шутяк О. Ф. Про графічну підготовку учнів II класу	58
Літковець О. Д. Формування художньо-мовленнєвої діяльності дітей шестирічок на уроках “художньої праці”	63
Крет М. В. Музично-етичний досвід як важливий компонент формування морального світу учнів молодших класів	66
Манюк Л. В. Зміст, форми та методи формування активної громадської позиції школяра	69
Пальчевський С. С. Сугестопедичні підходи до навчання в діяльності та поглядах зарубіжних педагогів-класиків	71
Пасічник Я. А. Принципи дидактики математики та їх історичні корені	75
Крайчук О. В. Про принципи відбору змісту шкільного курсу математики	80
Кіндрат В. К., Нікітчук В. І. Василь Сухомлинський і патріотичне виховання школярів засобами фізичної культури	83
Іванова Л. І. Діалогічне навчання на уроках читання	89
Петрук О. М. Виховання творчої мовної особистості засобами української словесності ..	91
Зінченко Н. А. Формування культури відношень як інтегративна умова патріотичного виховання учнів різновікових груп	94
Філоненко М. М. Спостереження і спостережливість як активна форма пізнання навколишнього середовища	101
Трохимчук І. М., Марциновський В. П. Навчально-дослідницька робота як засіб наукового пізнання	105
Приймак О. П. Методика вивчення табличного додавання та віднімання в чотирирічній початковій школі	108
Якимчук Р. І. Проблемно-пошукові методи в навчанні шестирічних учнів	111
Свасьєв А. В. Вивчення стану здоров'я та деяких аспектів здорового способу життя серед підлітків Запорізької області	115
Колупаєва Т. Є. До проблеми вивчення “етнографії дитинства” в гуманітарному університеті	119
Пустовіт Н. А. Екологічне виховання школярів: проблеми цінностей	122

<i>Дем'янюк Т. Д., Гурінчук Л. Є.</i> Превентивне виховання дітей та молоді сільської школи в позаурочний час	125
<i>Пустовіт Г. П.</i> Екологічна освіта учнів у позашкільному закладі: теоретико-прикладний аспект	129
<i>Первушевська І. О.</i> Введення новітніх технологій в систему освіти та навчання в Україні	134
<i>Гавлітіна Т. М.</i> Національно-патріотичне виховання у позашкільному навчальному закладі	138
<i>Науменко Р. А.</i> Формування філософії здорового способу життя учнів у позашкільних закладах еколого-натуралістичного профілю	141
<i>Петренко О. Б.</i> Удосконалення професійної підготовки готовності вчителів до виховної діяльності у системі вищої освіти	146
Відомості про авторів	150

Наукове видання

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в
закладах освіти

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 14

Заснований в 1996 р.

Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.
Редактор Бричок Б. П.
Технічний редактор
КОМП'ЮТЕРНА ВЕРСТКА БОНДАРЯ А. М.

Здано до набору 20.01.2001 р. Підписано до друку 30.03.2001 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 18,56. Обл. вид. арк. 19,19. Замовлення № Тираж 100.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і трудової підготовки (к. 98,
тел. 22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

О – 59 Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць: Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 14. — Рівне, РДГУ, 2001р. — 154 с.

ISBN 966 — 7281 — 06 — 5.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії та історії педагогіки, дидактики, методики навчання, виховання і розвитку дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, учителів, викладачів та студентів педагогічних університетів, інститутів та коледжів.

УДК: 37: 371: 372: 373: 378

ББК 74.20